

HET WELZIJN VAN KINDEREN DIE OPGROEIEN IN EXTREMISTISCHE MILIEUS

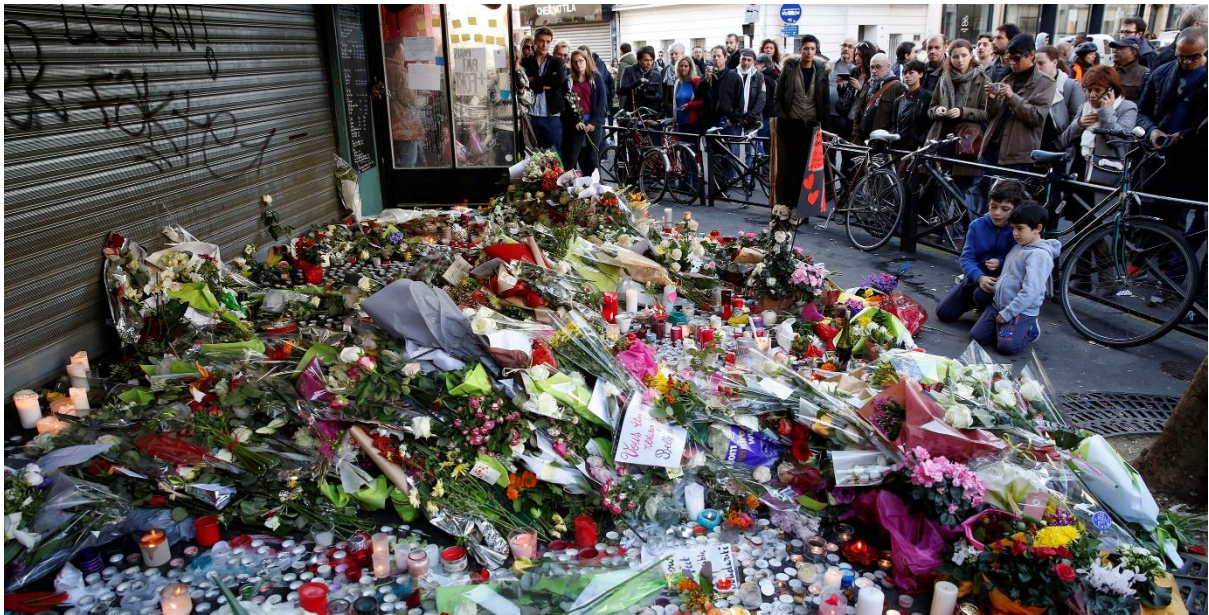

Foto: Inge van Mill

4 maart 2024

AUTEURS: GLENN ELSTGEEST , REMY VINK , BEATRICE CADET

Kinderen die opgroeien in extremistische milieus moeten niet alleen worden gezien als een potentieel veiligheidsrisico op basis van de overtuiging van hun ouders. Zij hebben er recht op om een veilige en gezonde manier te kunnen opgroeien. In het kader van het PREPARE-project is nu een instrument

ontwikkeld waarmee professionals beter kunnen inspelen op de behoeften van deze specifieke groep kinderen.

Er verschijnt een casusformulier op je bureau over een man die wordt aangeduid als gewelddadig extremistisch. Deze man is een van de hoofdpersonen van een online groepering die zorgt voor opruiing en het verspreiden van terroristische content. Verder lees je dat deze man 2 kinderen heeft, een zoon van 13 en een dochter van 11. Bij de man thuis zijn verschillende video's en afbeeldingen gevonden met gewelddadige inhoud. In het formulier lees je dat de jongen op school gewelddadige uitspraken heeft gedaan en dat hij weinig aansluiting heeft bij leeftijdsgenootjes. Het is jouw taak om een veiligheidsinschatting te maken van de situatie (gefingeerde casus). Wat doe je?

MAATSCHAPPELIJK VEILIGHEIDSRISICO

Er is weinig bekend over de ontwikkeling van kinderen van geradicaliseerde, gewelddadige extremistische familieleden. Kinderen met (gewelddadige) extremistische familieleden worden vaak uitsluitend gezien als maatschappelijk veiligheidsrisico in verband met mogelijke radicalisering. Echter, zowel het opgroeien in een omgeving met geweld, als met extremistisch gedachtegoed kan schadelijk zijn voor de ontwikkeling van het kind. Radicalisering kan een mogelijke uitkomst zijn, maar het is belangrijk op te merken dat dit niet de enige mogelijkheid is. Andere mogelijke gevolgen voor deze kinderen zijn onder meer gedrags- en mentale problemen zoals depressie, posttraumatische stressstoornis (PTSS) en verminderde schoolprestaties. Op de lange termijn kunnen de effecten vergelijkbaar zijn met die van andere nadelige jeugdervaringen (Adverse Childhood Experiences, [ACE's](#)).

Kinderen die opgroeien in extremistische milieus hebben specifieke aandacht nodig

Kinderen die opgroeien in (gewelddadige) extremistische milieus hebben specifieke aandacht nodig, niet alleen om te voorkomen dat zij ook radicaliseren, maar ook omdat zij recht hebben op een veilige en gezonde ontwikkeling zoals vastgelegd in het [Kinderrechtenverdrag](#) van de Verenigde Naties. Het simpelweg bestempelen van deze kinderen als veiligheidsrisico op basis van de overtuiging van hun ouders, is bovendien in strijd met artikel 2 van het Kinderrechtenverdrag. Het is daarom van belang dat professionals die werken met deze gezinnen en kinderen zich bewust worden van de kwetsbaarheid van deze kinderen en de zorg die zij nodig hebben. Het Europese onderzoeksproject [PREPARE](#) streefde ernaar om de focus te verschuiven van een veiligheidsrisico naar een gezonde ontwikkeling van het kind, en professionals daarbij te ondersteunen. Het project richtte zich specifiek op rechts-extremisme, teruggekeerde jihadisten uit conflictgebieden en niet-uitgereisde jihadisten.

PROJECT PREPARE

Het PREPARE-project was een samenwerking tussen Universiteit Leiden, TNO, ICCT, Trilateral Research en de Baskische politie. Daarnaast waren experts en professionals uit Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Kosovo, Spanje, Zweden en Frankrijk betrokken bij het project. Het project resulteerde in een systematische review van de literatuur, een handboek en training, en een demonstrator van een assessment tool voor professionals. Deze ‘Child Vulnerability & Intervention tool’ (CVI-tool) is ontwikkeld door een multidisciplinair team van gedragswetenschappers, software engineers en interface designers, met als doel om de professional op een gestructureerde manier meer inzicht te geven in het welzijn en de ontwikkeling van kinderen die opgroeien met (gewelddadige) extremistische familieleden.

DE CHILD VULNERABILITY & INTERVENTION TOOL

Voor de ontwikkeling van de eerste versie van de CVI-tool is de literatuurstudie gebruikt als wetenschappelijke basis. Vervolgens zijn er 3 workshops georganiseerd met academische experts, professionals uit het jeugd- en sociaal werk, en psychologen om advies te geven en feedback te ontvangen, aangezien zij de beoogde doelgroep van de CVI-tool zijn. Zo is er een wetenschappelijk onderbouwde en praktijkgerichte tool ontwikkeld. Een demonstrator van de CVI-tool is voor iedereen beschikbaar via de [website](#) van het PREPARE-project.

Tijdens de eerste workshop zijn inzichten verworven over de huidige aanpak en de behoeften van professionals bij casuïstiek rondom kinderen die opgroeien met gewelddadige extremistische familieleden. Tijdens de tweede workshop is een ‘proof of concept’ van het proces van de CVI-tool gepresenteerd, waarna in een derde workshop ook wetenschappelijke en praktijkkennis is toegevoegd. De verkregen inzichten hebben geleid tot een aantal belangrijke elementen die zijn verwerkt in de CVI-tool.

De CVI-tool volgt de principes van ‘gestructureerd professioneel oordelen’

In de praktijk zijn het vaak multidisciplinaire teams die betrokken zijn bij besluitvorming rondom kinderen die opgroeien met gewelddadige extremistische familieleden. Het samenbrengen van verschillende perspectieven en het spreken van dezelfde taal is daarbij een uitdaging. De CVI-tool is bedoeld voor multidisciplinaire teams of individuele hulpverleners die werken met deze doelgroep, zonder dat specifieke domeinkennis over radicalisering noodzakelijk is. De CVI-tool volgt de principes van ‘gestructureerd professioneel oordelen’ (‘structured professional judgment’). De CVI-tool leidt multidisciplinaire teams door een aantal zogenoemde ‘guiding questions’ (figuur 1), vragen die zijn gebaseerd op de literatuurstudie en de expertise van de verschillende betrokken professionals in de workshops. De ‘guiding questions’, ondersteund door ‘guiding

information’, stellen professionals zonder specifieke kennis van radicalisering in staat om een beter beeld te krijgen van de situatie waarin het kind zich bevindt.

Figuur 1> Voorbeeld van een guiding question, die de professional helpt om een gestructureerd een beeld te vormen van het kind en die situatie waarin het kind zich bevindt

The screenshot displays the PREPARE tool interface. On the left is a sidebar with navigation options: Overview, Details, Start info, Screening, Timeline, Guiding questions (selected), Assessment, Risk & Protective factors, and Factor rating & interventions. The main area is titled 'Guiding questions per category' and lists categories: Start info, Screening, Global development (selected), Timeline events, and Cognitive development. The 'Answer the guided questions' section contains four questions, each with 'YES', 'NO', 'UNKNOWN', and 'NOTE' buttons. The questions are: 1. Does the child have secured relationships with all attachment figures? 2. Can the parents collaborate constructively in an intervention? 3. Are there any documented signs of physical child neglect? 4. Can the child form healthy relationships in his own environment and especially with his peers? A 'NEXT' button is at the bottom of the question list.

Deze guiding questions zijn onderverdeeld in 8 thema's: basisinformatie over het kind en de familie, vragen met betrekking tot de ouders, ACE's en andere ingrijpende gebeurtenissen en omstandigheden, fysieke ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling, sociaal emotionele ontwikkeling en algemene ontwikkeling van het kind. De vragen 'begeleiden' de professional of het team van professionals langs het welzijn en de ontwikkeling van een kind en brengen de kwetsbaarheden en beschermende factoren van het kind in kaart.

De vragen helpen om gezamenlijk tot een gestructureerd professioneel oordeel te komen

De vragen helpen om gezamenlijk tot een gestructureerd professioneel oordeel te komen en geven zodoende richting aan het handelen en de keuzes van de professionals. Vanuit dit professioneel oordeel, volgen op basis van de literatuurstudie en kennis vanuit de ontwikkelingspsychologie, bijbehorende risico- en beschermende factoren voor het betreffende kind. Het is vervolgens aan de professional of het team van professionals om te beoordelen van welke risico- en beschermende factoren daadwerkelijk sprake is bij het betreffende kind (Figuur 2). De volgende stap in het proces van de CVI-tool, is dat het de professionals of het team vraagt om de zorg en risicofactoren te prioriteren. Daaruit kan vervolgens een interventiekeuze-matrix worden opgesteld.

Er zijn 2 varianten van de CVI-tool: een interactieve versie (Figuur 2) en een doorklikbare pdf (Figuur 3). Beide versies maken gebruik van guiding questions en toelichtingen; de interactieve versie nodigt de professional uit om daadwerkelijk een professioneel oordeel te geven als aanzet tot handelen en bijvoorbeeld de inzet van interventie(s). Beide varianten van de CVI-tool geven de professional inzicht in en begrip van de opgroeisituatie van kinderen met gewelddadig extremistische familieleden.

Figuur 2> Interactieve versie van de CVI-tool met een overzicht van de risico- en beschermende factoren, op basis waarvan focusgebieden kunnen worden bepaald voor interventie(s) in het belang van het kind

Figuur 3> Een voorbeeld van een vraag uit de doorklikbare pdf

CONCLUSIE

Het PREPARE-project heeft een belangrijke stap gezet in het verschuiven van het perspectief op kinderen met gewelddadig extremistische familieleden. Alle resultaten van het project zijn voor iedereen beschikbaar via de [website](#) van het PREPARE-project. Door de ontwikkeling van de CVI-tool kunnen professionals beter inspelen op de behoeften van deze specifieke groep kinderen en de eventueel benodigde ondersteuning op maat bieden.

Dit instrument heeft de potentie om onze samenleving veiliger en inclusiever te maken

Wanneer de kinderen die opgroeien met gewelddadig extremistische familieleden echt worden gezien in hun behoeften en de ondersteuning krijgen die nodig is om weerbaar te zijn tegen de risico's, in plaats van het simpelweg labelen van deze kinderen als veiligheidsrisico, zal dit uiteindelijk leiden tot meer veiligheid voor zowel deze kinderen als ook voor de samenleving. Dit instrument heeft de potentie om niet alleen levens te veranderen, maar ook onze samenleving veiliger en inclusiever te maken.

CALL TO ACTION

Momenteel bevindt de CVI-tool zich nog in de demonstratiefase. Voor de verdere ontwikkeling van de CVI-tool en het goed aansluiten op de specifieke Nederlandse context, hebben we aanvullende gebruikerservaringen nodig, evenals feedback over de relevantie en noodzaak van een dergelijke tool. We nodigen je van harte uit om deel te nemen aan dit proces door jouw ervaringen en inzichten met ons te delen.

Voor meer informatie over de CVI-tool en om feedback te geven voor deze doorontwikkeling, kan je contact opnemen met Glenn Elstgeest via glenn.elstgeest@tno.nl. <<

Glenn Elstgeest is consultant bij TNO op het gebied van kindermishandeling, huiselijk geweld en criminaliteit, Remy Vink is onderzoeker bij TNO op het gebied van kindermishandeling en Adverse Childhood Experiences. Beatrice Cadet werkte ten tijde van het schrijven van dit artikel bij TNO als onderzoeker op het gebied van mental health en cyber security.

De auteurs zijn beschikbaar voor vragen en discussies via e-mail: [glenn.elstgeest\(at\)tno.nl](mailto:glenn.elstgeest(at)tno.nl) en [remy.vink\(at\)tno.nl](mailto:remy.vink(at)tno.nl).

